

Sergi Belbel, cinquè de cinc germans, és el resultat d'una felicitat barrejada d'origens del sud amb una formació catalana. Belbel, home atrapat per la dolça teranyina de la dramaturgia, va irrompre com un dels valors més sòlids al nostre teatre i, segurament, això va ser possible gràcies a una formació acadèmica que tan coherentment ha influït sobre la seva obra: és llicenciat en Filologia Romànica i Francesa per la UAB. Fou membre fundador de l'Aula de Teatre de la mateixa Universitat i, a hores d'ara, és professor de Dramaturgia a l'Institut del Teatre de Barcelona. Compta amb una col·lecció impressionant de premis, amb un magnífic colofó: Premio Nacional de Literatura Dramática del Ministerio de Cultura 1996, per la seva obra "Morir", estrenada, el 16 d'abril, al Teatre Romea. Però, fonamentalment, posseeix una rica i variada producció teatral traduïda i estrenada a França, Alemanya, Argentina, Colòmbia, Portugal, Itàlia, Eslovènia, Dinamarca, Anglaterra, ..., entre altres països; ha mantingut una activa pràctica com a director d'escena; ha realitzat adaptacions televisives i, gran apassionat de la literatura, ha treballat acurades traduccions de Racine, Pèrec, Koltès, Goldoni i Molière.

Va escriure la seva primera obra, "Calidoscopis i fars d'avui", als 22 anys. La va presentar al Premio Marqués de Bradomín, premi a autors novells, de Madrid, de l'any 1986. Fou guardonat. Després seguiran 16 obres més, de les quals sis han estat estrenades i una altra, "Carícies", ha estat adaptada al cinema amb el mateix títol per Ventura Pons.

—Què hi ha a la teva obra dels teus antecedents culturals del Sud?

—No ho sé..., hi ha la sang, hi ha els gens, però, t'explicaré una anècdota, potser és millor. Els meus pares van ser emigrants, però van venir una mica abans que la gran onada immigratòria dels seixanta, i això va fer que anessin a parar al centre de Terrassa i no a la perifèria. Per això, jo vaig anar als

Sergi Belbel, morfologies teatrals

ANA FERNÁNDEZ ÁLVAREZ

Escolapis, una escola catalanista. Recordo que l'aprenentatge es feia en aquesta llengua, encara que de manera quasi clandestina, ni tan sols teníem llibres en català. En arribar, al primer curs, vaig constatar que tot el meu entorn parlava una llengua diferent a la meva. Llavors, (com diu Umberto Eco n'hi ha que són "apocalípticos integrados", doncs jo sóc un "integrado") ja des de molt menut, vaig pensar: jo he de parlar com aquests!, i ho vaig fer ja que tenia una necessitat d'integració molt forta. A casa, però, sempre m'he comunicat en castellà i aquesta dualitat ha fet que la meva relació amb el català sigui molt especial i que hagi influït en la meva obra de manera decisiva. Per exemple, la meva relació amb aquesta literatura no ha estat visceral, sinó que m'hi he apropat amb l'escrupolositat d'un científic. Formo part de la literatura catalana, però no tinc una herència afectiva amb ella, la meva relació és fonamentalment intel·lectual. Rusiñol, Guimerà, Sagarra, etc... no són per a mi memòria familiar, sinó que els he assumit com a lector adult.

—I, a la teva obra, com queda reflectit això essent, com ets, un autor català?

—Doncs, a l'hora d'escriure, pot ser que, pel que fa a la llengua i a la cultura, m'ho prengui de manera més objectiva. Pots fer-ne la dissecció, no et fa por jugar amb la llengua, no et fa por remoure, agafar estructures sintàctiques poc habituals. El que són frases

fetes, refranys, tot això, ja que no em va arribar familiarment, es converteix en possibilitats de joc molt suggeridores.

—Bé, però tot allò que sí que vas respirar a la teva llar, dius que no saps de manera conscient on està a la teva obra?

—No, no en sóc conscient. Molta gent em diu que els meus personatges són una barreja d'ingredients molt catalans, amb no se sap què més. De totes maneres no em preocupa, perquè no faig teatre per a un públic o per a una cultura determinats. El teatre està renyit amb el concepte de frontera. Utilitzo el català perquè a mi m'és l'opció més còmoda. He escrit alguna cosa directament en castellà, la meva primera obra i un encàrrec, "La boca cerrada", però res més.

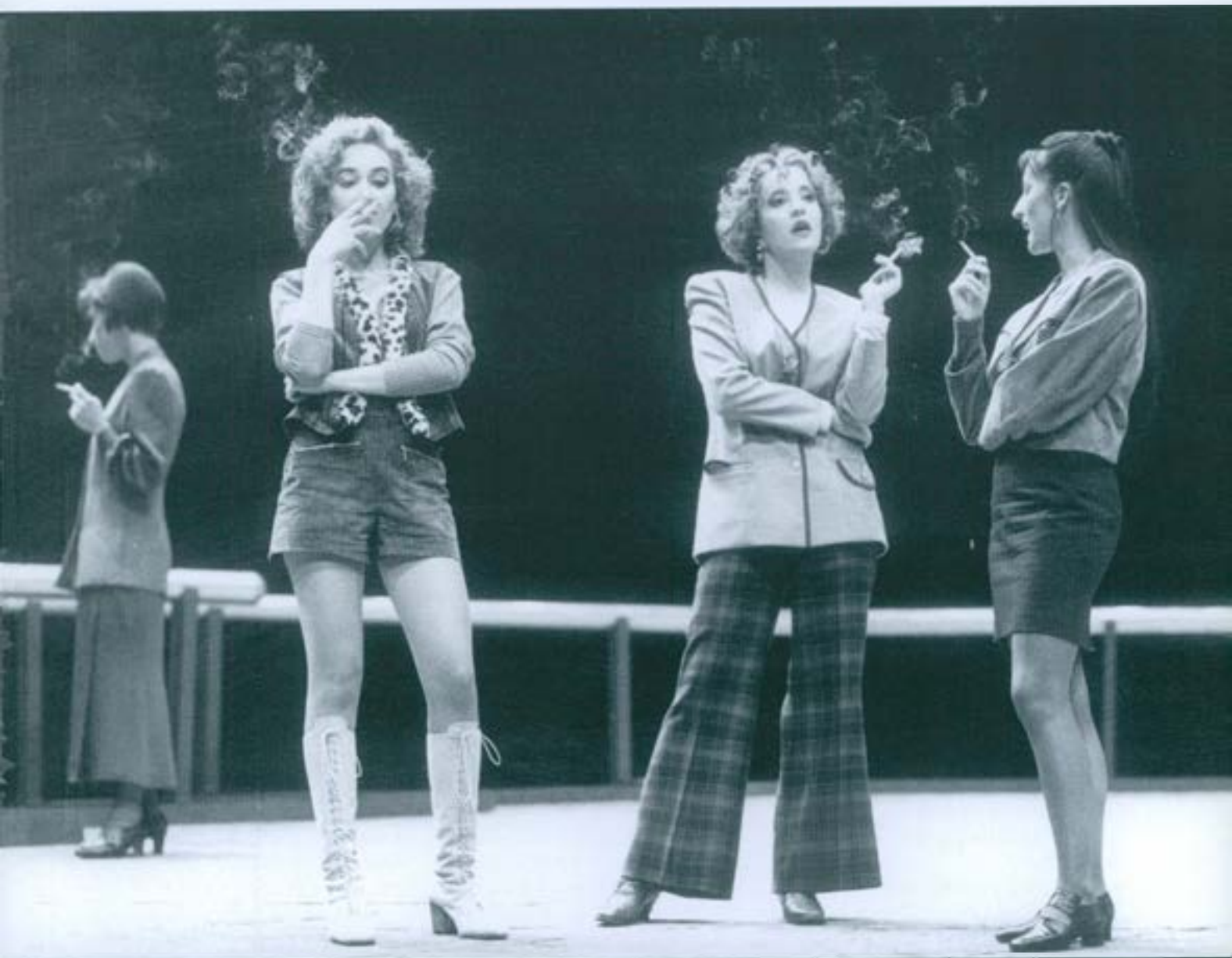
—I per què aquesta opció lingüística?

—Jo sempre dic que a la vida hi ha coses que ens venen imposades i coses que triem. Crec que hi ha un punt de rebel·lió adolescent en la meva opció lingüística. Després la vida t'ensenya i t'adones que la qüestió genètica és molt poderosa i et descobreixes a tu mateix fent un gest que abans odiaves -tots hem matat al pare per a ser adults- i que t'entossudies a dir: jo mai faré això.

—Així doncs, si estàs en aquest moment vital de reconciliació personal amb la memòria sentimental pel qual tots passem, és possible que et plantegis una obra que parli i que recuperi aquest Sud que forma part de tu mateix?

—No, encara no, però és una possibilitat atractiva. De totes maneres, i encara que no sigui conscientment, està aquí, està en allò caòtic que configura la psicologia dels meus personatges, malgrat que parlin català. De fet, m'agrada la simbiosi que es dona entre el caos i l'ordre del meu teatre. Però, millor que aquestes coses les analitzi un altre, jo hi estic massa implicat com per a poder fer-ho.

—Parlant d'espais, de cultures, quins són els paisatges urbans amb els quals t'identifiques?

"DESPRÉS DE LA PLUJA", 1993

FOTO PAU ROS

—Només Barcelona, bé, n'hi ha un altre, però encara no l'he visitat, Montreal. És curiós, no m'agrada cap ciutat, solament Barcelona. No m'agrada Berlín, no m'agrada París, no m'agrada Londres ...

—Per què?

—No ho sé. A molta gent li agrada viatjar, li agrada l'aventura, a mi també, però, m'agrada més l'aventura intel·lectual que la física. Sempre que vaig a algun lloc em sento estranger. Fonamentalment, en els llocs on no domino la llengua em sento exclòs i és una sensació insuportable. Per això, si hagués de triar, optaria per París o Madrid, també Roma o Florència.

Contràriament, Nova Ycrk no em diu res sinó és a través de la literatura o del cinema. Sóc un home de literatura, no puc suportar cap buscar-me en un país, sinó és a través de la seva llengua.

—Els teus paisatges, doncs, són la llengua.

—Sí, per això t'he citat Montreal, domino la llengua i té l'ingredient de la llunyania.

—I què passa quan una obra teva ha estat traduïda a una llengua com, per exemple, l'alemany?

—Sento una cosa molt estranya. Estàs allà, saps que és teva, que són els teus personatges, però, el que sents no és teu, el públic tam-

poc ..., aleshores, resulta estrany. Ara bé, és gratificant, arribes a tot-hom, fins i tot a allò que és diferent a tu, a més a més, et permet distanciar-te'n i això és bo per a un autor i et dona un grau de responsabilitat afegit.

—Continues produint al mateix ritme que als primers temps?

—No. Noto que començo a ser més exigent amb mi mateix i he alentit el ritme. Moltes idees apareixen com possibilitat, però les deixo de banda, analitzo quin sentit poden tenir i trio molt. Malauradament, potser en deixo de banda alguna que, si s'hagués materialitzat, hauria estat molt bona, però

és el preu de la maduració, d'un treball que intenta destil·lar més intel·ligència.

—Una vegada escrita l'obra, quan tu ja la tens muntada mentalment, es converteix la feina de direcció en quelcom pesat i dur?

—Absolutament no. M'encanta la feina de dirigir i m'agrada fer-ho tranquil·lament, deixant molta llibertat als actors, vull que ells aportin idees, suggeriments, necessito dependre dels actors que tinc per a recrear de bell nou la meua obra. Dirigint desconnecto del jo-autor, no tinc cap problema a l'hora d'eliminar frases, paràgrafs, perquè és una faceta creativa tant vibrant i fascinant com la d'escriptor. Quan poso "fi" a l'ordinador, necessito veure l'obra en escena. Dirigir-la, muntar-la, m'ensenya a pensar la següent i es converteix en l'esperó per a treballar en una altra.

—Com treballes amb els actors?

—Ho intento amb un mètode basat en la lògica. Vull que qualsevol indicació l'assumeixi justificadament, no m'agraden les imposicions. Odio les batalles, les discussions, però hi ha gent que necessita tot això, jo no treballo de gust així.

—Has escrit ja pensant en actors concrets?

—Algunes vegades passa que, a mida que progresso en una obra, apareix un rostre concret i, immediatament, això em serveix, pensant en aquell actor o en aquella actriu, per a enriquir de matisos el personatge que estic creant. En dues obres concretes, des d'un principi, jo ja sabia els actors que les interpretarien, "Ramon" i "Sóc lletja", i, és cert que, en aquests casos, el resultat és molt diferent al de la resta de la meua obra, resulten menys literàries, però, segurament, més directes.

—Què queda ara a la teua última obra, "Morir", del Sergi de "Calidoscopis"?

—Doncs quelcom que té molt a veure amb el joc d'estructura, allò que sempre m'ha fascinat i que, a poc a poc, he anat deixant de fer. Cerco estructures poc convencionals, possiblement "Després de la pluja" sigui l'únic treball on vaig prescindir d'aquest joc. Curiosament l'obra més representada i la que més ha arribat a connectar, fins i tot, amb un públic no català. A Alemanya, per exemple, quan he preguntat per què agrada tant, em responen que el sentit de l'humor els resulta semblant al de l'Almodóvar i jo, la veritat, no ho veig, però ... Segurament, ells tenen el suficient distanciament com per a veure els punts en comú. A "Morir" jugo amb set escenes independents, set obres diferents...

—El número és intencionat?

—Possiblement sí. Però el joc, l'aposta més excitant d'aquest muntatge està en la responsabilitat interpretativa que comportarà l'obra. Els actors hauran d'assumir tots els papers, ja que, cada dia l'espectador assistirà a una representació diferent, on els papers s'hauran intercanviat, és a dir, quaranta-sis representacions de l'èfimer, cadascuna de les representacions serà una estrena.

—De quina manera penses en el públic?

—Cada vegada m'importa més ser directe, comprensible. He començat a renunciar a algunes coses, a purismes que, en altres moments de la meua vida o per a altres autors, podria semblar concessions comercials. És igual, el Teatre, com qualsevol forma d'Art, ha de ser un acte de generositat. M'importa, cada vegada més, arribar a la gent.

—En algun moment t'ha influït el fet de triomfar tan d'hora?

—Vaig estar a punt de que em passés, però, ràpidament em vaig adonar de la possible trampa. Els antidòts que vaig utilitzar per a no caure al parany van ser certes dosis de lucidesa i tenir molt clar que havia de mantenir un nucli familiar i privat molt sòlid. Sóc conscient que si estic on estic és fruit d'unes felices coincidències: ser jove, que, en aquells moments, els anys vuitanta, era un valor de canvi, i escriure teatre en un país on, fonamentalment, s'escenificaven muntatges on el text havia desaparegut en ser substituït per caigudes d'objectes, rius de sang ..., això estava de moda i escriure no. Aleshores què va passar? que va arribar un moment que, superat i desfasat el teatre visual i del gest, es necessitava el Text dramàtic, bé, allí estava jo.

—Per acabar, "Carícies" ha estat adaptada per Ventura Pons, com valores aquesta feina?

—Bé, correcta. Segurament, si hagués pensat aquesta història com un guió cinematogràfic no l'hauria escrit igual, però em sento satisfet del que s'ha fet. L'adaptació del text, treballada conjuntament entre el Ventura i jo, no ha patit cap canvi significatiu. Està bé.

Hi ha moltes més paraules, pensaments i gestos, caldria tota la revista per a transcriure'ls, però, he seleccionat allò que pot donar una visió més precisa d'un autor complex, que posseeix una personalitat molt atractiva, calidoscòpica i suggeridora. Sensibilitat, rigor, erudició, cortesia, passió creativa i, segurament, altres no-virtuts, han configurat un esplèndid dissabte de març: "Carrer Casp, 1998". Paisatge.

JAUME CODINA I PONT
ADMINISTRADOR DE FINQUES

Concepció, 25, 1r. - Tels. 726 03 45 - 727 33 01 - 08202 SABADELL

Viatges
Codina, s.a.

Grup A Títol 412

Sant Quirze, 11 • Tel. 725 62 99 • SABADELL

ALTA SASTRERIA
DE LUXE

Plaça Sant Roc, 5
Tel. 725 59 29 - Sabadell